

een dergelijke vervorming nog niet toe. Bovendien kleven er aan iedere wijze van organisatie gebreken. Tegen den voorslag b.v. van wijlen Ds Sikkkel (in welke lijn Dr Nederbragt zich ook enigszins beweegt), die den weg der bedrijfsorganisatie op wilde, en het bedrijf in gemeenschap het ideaal van de ware bedrijfsorganisatie noemde, kan ook het eene bezwaar na het andere worden ingebracht, en de steen der wijzen is nog niet gevonden. Het komt mij voor, dat er heel wat veranderen moet, aler wij den vorm van actie kunnen wijzigen, en dat we in den eersten tijd in dezelfde lijn, als tot nu toe gevolgd is, moeten voortvaren. Natuurlijk ontslaat deze omstandigheid ons niet van den plicht, om ijverig te zoeken naar den weg, die uitnemender is, en te zinnen op zulk een organisatie, waaruit vooral het element van strijd, in den gevaarlijken zin van het woord verdwenen is.

Wat is nu de taak onzer tegenwoordige christelijke organisaties?

Wanneer ik den toestand zuiver zie is het haar eerste roeping bedacht te zijn op innerlijke versterking en principiële verdieping. Daarmee bedoel ik niet, dat tot nu toe deze eisch is verwaarloosd, en het streven zich alleen richtte op numerieke uitbreiding. Allermint. Ik weet ook, dat de christelijke vakbonden getracht hebben het schip in den rechten christelijken koers te houden, doch op dit deel, en dit voornaamste deel van den arbeid concentreerde zich thans alle aandacht. En dat wel om een tweevoudige reden. In de eerste plaats, omdat binnen den kring der christelijke organisaties elementen zijn binnengedrongen, die met den grooten stroom in '18 en '19 inkwamen, maar eigenlijk in onze sfeer niet thuis behooren. Wij worden, in welke actie ook, niet sterker door menschen, die nu ja ten opzichte van het organisatie-leven nog wel een christelijke tint begeeren, maar in hun persoonlijk leven den strengen christelijken levens-eisch op zij zetten. Wij verzwakken door hen, die uit antipathie tegen de revolutionaire strooming of uit meerderheidssympathie, ons vaandel gaan volgen, maar verder scheiding maken tusschen christendom en levenspraktijk. Daarom kan de controle op hen, die toetreden, nooit scherp genoeg geoefend, en liever enkelen gewonnen, die uit waarachtige principiële overtuiging zich aansluiten, dan een massa binnengeloosd, die niets anders doet dan meeroepen en meeloopen, en voor wie het materieel belang altoos het hoogste blijft.

Hieruit vloeit terstond een tweede eisch voort. Ook op de leden zelf moet tucht geoefend, en daarvoor is het noodig, dat een welomschreven basis aanwezig zij. Maar ... die is er toch! Het Christelijk Vakverbond staat toch op positief christelijken grondslag! Dit laatste wil ik geenszins ontkennen, en ik wil hier gaarne memoreeren, wat door het Dagelijksch Bestuur dienaangaande uitgesproken is. Op een schrijven van het Bestuur van Patrimonium, waarin verzocht werd om een verklaring, dat „de christelijke beginselen“, die de basis van het Vakverbond vormen, inhouden de erkenning, dat de Heilige Schrift het Woord van God is, en de bron, waaruit de beginselen gekend worden, heeft het Dagelijksch Bestuur geantwoord, dat het die verklaring gaarne wil afleggen, en het Vakverbond geen andere overtuiging is toegedaan. (Zie Negende Verslag blz. 53, 54.) Op dit punt behoeft geen twijfel te bestaan. Doch wat ik gaarne zou wenschen is dit, dat deze nadere verklaring ook in de Statuten opgenomen werd. Onze tijd van veel vaagheden vraagt om een zeker geluid en scherpe belijning, en het Vakverbond zou nog meer

aan vertrouwen winnen, wanneer het deze engere begrenzing reglementair aanvaardde. De samenwerking met allerlei christenen kan geen beletsel zijn, daar op geen anderen basis waarachtige positief-christelijke actie te voeren is, en wie niet voor de Heilige Schrift als het Woord Gods buigt, mist alle fundament, om waarlijk den strijd voor Christus te worstelen. Doch al zou het Vakverbond bezwaar blijven maken om zijn statuten zoo te wijzigen, kan het zich desniettemin niet onttrekken aan de roeping, om, waar de te snelle groei van voor enkele jaren het innerlijk gehalte schade deed, de innerlijke reformatie ter hand te nemen, en door zuiver-principiële actie hen, die wel bij ons, maar niet van ons zijn, te dwingen heen te gaan.

Hiermee kom ik tot een laatste punt. Van ons Christelijk Vakverbond wordt ook principiële arbeid naar buiten verwacht, en het versterkt zijn positie, naarmate het, waar en wanneer ook, in kloekke beginselvastheid het christelijk vaandel omhoog heft. Daarmee bedoel ik allermint te beweren, dat dit tot dusverre niet is geschied. Ik zou zelfs tal van voorbeelden kunnen noemen, die duidelijk bewijzen, dat onze christelijke vakactie zich tegen den revolutionairen stroom gekeerd heeft, en niet alleen in November 1918, maar ook later zijn onze organisaties in de bres gesprongen voor de handhaving van het recht Gods. Wat hier en daar individueel of door 'n onderdeel voor averechts geschied is, mag niet op rekening geschoven van de gansche organisatie, en het is mijn vaste overtuiging, dat, zonder den arbeid onzer bonden, in het sociale leven de verwarring en strijd veel grooter zou zijn, dan hij reeds is. Dit geldt in zekeren zin ook van de internationale christelijke vakbeweging. Op haar congres te Lunsbrück heeft zij, behalve de vele eischen die zij stelde, haar standpunt aldus geformuleerd:

Het I. C. V., overwegende, dat de economische positie der arbeidersklasse in alle landen van Europa op dit oogenblik zeer ongunstig is en dat de hoofdoorzaken dezer ongunstige positie zijn gelegen in de vernietiging van groote maatschappelijke waarden en in de vermindering der koopkracht, die een wederconsumptie der volkeren en een zeer groote werkloosheid in het leven riep, waardoor de productie daalde ver onder het niveau der jaren voor den oorlog;

overwegende, dat een afdoende verbetering der sociale en economische positie van de arbeidersklasse slechts mogelijk is als het herstel van het maatschappelijk leven der wereld met alle kracht wordt ter hand genomen;

overwegende, dat dit herstel slechts door de verzoenende werking der Christelijke liefde, welke alle volkeren omvat en elke haat uitsluit — mogelijk is — waarom 't speciaal de plicht der Christelijke arbeiders is alles in het werk te stellen om dit verheven doel te bereiken;

eischt:

I. dat in de houding der regeeringen en in de verhouding tusschen de volkeren de heerschappij der Christelijke beginselen, ware vrede en wederkeerig vertrouwen weer erkend zullen worden, enz.

En verder:

Het Internationaal Christelijk Vakverbond verworpt het onbepaald individualisme van de liberale economische school, dat door zijn teugellooze vrijheidsleer de kleine groep der economisch sterkeren geleid heeft tot de overheersching der massa's in het modern kapitalisme.

Eveneens verworpt het het inbreuk maken op de persoonlijkheid, die socialisme en communisme meebrengen.

De leer van den klassenstrijd voert eveneens tot een overheersching van de samenleving door een deel daarvan.

bespelend als een werktuig, dwingt naar zijn wil, terwijl het een ander nauwelijks gelukt, zelfs in het dagelijksch gesprek, de broodnodige woorden te vinden.

Welnu, het behoeft wel niet gezegd, dat Dr. Hoedemaker er niet aan denkt om in den laatst bedoelden stamelaar het beeld van Dr. Kuiper te vinden.

De stijl is met de gedachten, het streven en uit de geestesrichting geboren. Maar juist daarom is er ook iets in den geest van de eeuw, van het decennium, dat zich afdrukt in den stijl van al de schrijvers, die tot dit tijdvak behooren, iets kenmerkends, dat den toon geeft aan de geschriften, die een bijna gelijktijdige dagteekening dragen.

Het optreden van een man als Dr. K. in het laatst der vorige eeuw zoude ten eenenmale ondenkbaar geweest zijn, en de nazat zal er nooit toe kunnen komen om een geschrift als de Fata Morgana, ook zonder op den inhoud te letten, dertig jaren terug te dateeren, indien hij eenige kennis van de personen en toestanden in dat tijdvak bezit. Deze lezing is geestesproduct van een nieuw geslacht, dat wars van alle holheid en halfheid, alles wat spierloos en krachteloos is, met de traditie, de sleur, de gewone nomenclatuur der dingen gebroken heeft, en, schoon als modern en orthodox, lijnrecht tegenover elkander geplaatst, eenzelden familietrek, ook in geschrift vertoont.

Even onbetispelijk deftig, gelijkmatig vervelend, als de conservatieven van vroeger, even aangelend als hunne godsdienstige begrippen, waren ook de ingewikkelde zinnen van hunne betoogen, die dezelfde rust ademen, door hen dikwerf als het hoogste gezocht en daarom als het formeele en

Het Internationaal Christelijk Vakverbond erkent het recht op persoonlijk eigendom, iedereen heeft het recht goederen in eigendom te verwerven en te bezitten.

In deze uitspraken treedt het christelijk element zeker naar voren.

Echter, de liefde kan alleen kracht oefenen op den basis van het recht, en daarom zou de toon nog helderder geklonken hebben, indien als grondslag voor de christelijk-sociale actie het recht Gods met kracht en klem op den voorgrond gesteld was. Want voor dat recht hebben wij te worstelen. Op de handhaving van dat recht moet ons streven gericht zijn, en de sociale organisaties, die de christelijke beginselen in praktijk zoeken te brengen, zullen eerst zoeken het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid. En zeker, dan vragen ook de materiële belangen de aandacht. Dan moet gesproken over arbeid en loon, over werktijd en arbeidsvoorwaarden, en de heer Idenburg heeft in zijn magistrale rede in de Eerste Kamer nog duidelijk aangetoond, hoe deze behartiging der stoffelijke nooden in de lijn ligt der sociale bonden. Maar wanneer zij dit doen, zullen zij zich altoos laten leiden door het Woord Gods, en tevens bedenken, wat deze critieke tijd van hen vordert. En de eisch der tijden is zwaar. Het herstel van het maatschappelijk leven vraagt van ons allen het offer, en zonder nu reactie naar te zijn, moeten we dien eisch ook stellen aan de christelijk-sociale actie. Zooals de dingen nu loopen, kan het niet langer. Er moet ook sociaal verandering komen. God geve ons den rechten weg te bewandelen, en make ook het Christelijk Vakverbond getrouw om met alle kracht de toenadering te zoeken, en tegen alle revolutionaire woeling in het beginsel van 's Heeren Woord vast te houden. Dat is een eerste roeping in deze tijden. Wij hebben elkaar meer dan ooit noodig, en het mag voor wien ook, niet een eerste vraag zijn, of het persoonlijk belang wel gediend en het eigen recht wel gehandhaafd wordt, maar of de sociale vrede zijn herstel naderbij komt, en er leniging zij in den algemeenen nood. Wanneer het Christelijk Vakverbond daarvan doordrongen is, en in die richting werkt, zal het tot rijken zegen zijn van land en volk, en een overtuigend bewijs leveren, dat, al sloop er ter onzaliger ure een verkeerd element binnen, het in zijn ideaal en streven geen ander richtsnoer kent dan de wet van onzen God in den hemel. En het werke mee, dat op sociaal terrein „het beginsel van de menschelijke souvereiniteit“, dat of tot eenzijdig individualisme, of tot gemeenschaps absolutisme voert, vervangen wordt door de volstrekte onderworpenheid van den mensch aan de goddelijke souvereiniteit, waarin alleen de waarborg gelegen is tegen de menschelijke willekeur in een dezer beide vormen“.

Hieraan moet nog iets worden toegevoegd.

Wanneer van onze christelijk-sociale actie meer principiële arbeid naar buiten wordt verwacht, kan het oog niet alleen gericht zijn op de fundamentele principen, en op den Schriftuurlijken basis, maar moet het grondbeginsel ook worden uitgewerkt, en dienen over heel het sociale terrein de lijnen scherp getrokken. Aan alle onvastheid en vaagheid moet een einde komen, en het Christelijk Vakverbond zal dan alleen van betekenis zijn, indien het werkt in vaste banen, die een tegenstelling vormen met alle socialistische illusien en praktijken. De groote fout, waaraan wij mank gaan, is deze, dat we op sociaal gebied te weinig precies weten, wat we willen, en we te veel zoeken en tasten hoe wij handelen moeten. In de politiek is het anders. Daar is de richting genoegzaam aan-

materiële beginsel van hunne theologie beide te beschouwen.

Thans zit de strijd in het bloed. Ga slechts den woorden- en beelddenschat na, waarmede de schrijver van de Fata Morgana te tooveren weet, en ge bevindt, dat hij de geheele techniek van den wapenhandel machtig is, en ieder arsenaal en museum geplunderd heeft, om niet slechts met het geweer van den nieuweren tijd, maar ook met de speer, de kruisboog en knods van vroegere eeuwen den tegenstanders te treffen.

Velen zullen hem hiervan een verwijt maken, inzonderheid zij, die geene sympathie des geestes voor hem gevoelen — zij moesten niet vergeten, dat de grond van dit alles niet slechts in persoonlijke eigenaardigheden, maar bovenal in den tijd is te vinden.

Het is ons thans alsof wij uit eene bedompte kamer in den vroegen morgen buiten komen en de frische morgenlucht opsnuiven, al hopen wij van harte, dat die lucht straks door de warmte der zon wat zal worden getemperd.

Wat Dr. Hoedemaker hier opmerkt, had Dr. Kuiper zelf nog veel beter uitgedrukt in de inleiding van zijn lezing — een apologie voor den ridderlijken stijl:

Ge kunt niet uit uw tijd loopen, maar moet dien nemen gelijk hij is, en die tijd eischt nu eenmaal dat men of de vastigheid van zijn geloof zal loswrikken, of er den strijd voor aanbinden, — en bij zulk een keuze weet immers de bestliste in overtuiging zelfs niet wat aarzeling is.

Zoo spreekt het geloof, en de geest van onzen tijd dringt dien eisch aan, en prikkelt op zijn beurt tot dit zelfvertrouwen, mits het ernstig zij gemaend.

## KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XII.

Dr. Kuiper's „Fata Morgana“ werd door Dr. Hoedemaker in De Vereeniging, Christelijke Stemmen, Deel XXVI blz. 233—244, besproken als proeve van doeltreffende bestrijding der moderne theologie, en ter kenschetsing van het eigenaardig theologisch en kerkelijk standpunt van den schrijver.

Dr. Hoedemaker begint daar met te wijzen op een in het oog loopend verschil tusschen den stijl, den redeneertrant, de beginselen en beschouwingen van Dr. Kuiper en die van twintig, dertig jaar geleden.

Als het stille binnenwater, dat tusschen de knoelwigen doortvliet, van den ruischenden bergstroom, die zich zonder aarzeling neerwerpt van de steilste rotsen en, vreemd aan alle rust, het beeld is van leven en actie, alsoo is de stijl des eenen van dien des anderen verschillend.

Ook in den stijl openbaart zich vanzelf de verscheidenheid van gaven, de individualiteit. En onder het lezen van de „Fata Morgana“ kwam Dr. Hoedemaker deze zinsnede uit de predicatie van Dr. Kuiper over „de troost der eeuwige verkiezing“ voor den geest:

De een is meester van het woord, die met een enkelen greep heel een wereld van klanken, ze

gegeven al zullen we ook toch een Antirev de werl wijzen.

Doch arm.

Er is Hier

leiders te geve

een du van ee

en mo leven

geen k van lee

Nog De

rassend Wat ni

heeft o zijn me

gediene is moel

geconst vrouwe

willen j Hem zi

schiede verantv

partijer lieden

de Hee land er

Verg De o

evenals plekker

leven voor de

Er is n duren

rusten, dat de

Blijdt wet, w

verdeel huis, o

te kunt lijk ge

ander t van de

Wij strijder

liezen, In de

feest: Zendeli

van fei dighed

laatster toch d

jaren Konink

De I

Wat ple

en me

me ern

tha de

hei tio

Er in

nat spa

roe bet

no bel

me

Wat betref

I har

bes sch

rige I

het kar

wij tij

der ver

der no